

Je bent een mooi mens...

Hoe God je karakter vormt (4): vrede

Jos Douma, zondag 29 mei 2011

Johannes 14:23-31

‘Wanneer iemand mij liefheeft zal hij zich houden aan wat ik zeg, mijn Vader zal hem liefhebben en mijn Vader en ik zullen bij hem komen en bij hem wonen. 24 Maar wie mij niet liefheeft, houdt zich niet aan wat ik zeg, en wat jullie mij horen zeggen, zijn niet mijn woorden, maar de woorden van de Vader door wie ik gezonden ben. 25

Dit alles zeg ik tegen jullie nu ik nog bij jullie ben. 26 Later zal de pleitbezorger, de heilige Geest die de Vader jullie namens mij zal zenden, jullie alles duidelijk maken en alles in herinnering brengen wat ik tegen jullie gezegd heb.

27 Ik laat jullie vrede na; mijn vrede geef ik jullie, zoals de wereld die niet geven kan.

Maak je niet ongerust en verlies de moed niet. 28 Jullie hebben toch gehoord dat ik zei dat ik wegga en bij jullie terug zal komen? Als je me liefhad zou je blij zijn dat ik naar mijn Vader ga, want de Vader is meer dan ik. 29 Ik vertel jullie dit nu, voordat het gebeurt, zodat jullie het geloven wanneer het zover is. 30 Ik kan niet lang meer met jullie spreken, want de heerser van deze wereld is al onderweg. Hij heeft geen macht over mij, 31 maar zo zal de wereld weten dat ik de Vader liefheb en doe wat de Vader me heeft opgedragen.

Preek

(1)

Ik denk niet dat heel veel mensen me zullen tegenspreken als ik zeg dat stress misschien wel volksziekte nummer 1 is. ‘In onze snelle wereld van aandelen, groeiende economie, materialisme, verkilling en een overvloed aan informatie, lijkt het wel of steeds meer mensen last hebben van stress. Het lijkt wel of we geen grip meer hebben op ons eigen leven. We laten ons leven door werk, verplichtingen en geld. Dit resulteert dan in een verkeerd omgaan met de prioriteiten van ons leven, zodat we gespannen raken: onze agenda’s zijn overvol en we komen niet toe aan ons zelf, aan onze spirituele groei, aan onze familie, aan onze vrienden en bekenden. Relaties komen in de knel, het werk is niet leuk meer, we zijn druk, druk, druk, maar we zijn eigenlijk nog meer moe, moe, moe.’

Misschien denkt u nu wel: ‘Wacht even, ik zit hier toch niet in de wachtkamer van de dokter te luisteren naar iemand die hardop het foldertje zit voor te lezen waarop met koeieletters staat: ‘Blijf stress de baas!’?’ U luisterde net wel naar de tekst die ik vond op de website van een stresscounselor – want die bestaan tegenwoordig: stresscounselors. Maar nee, we zitten hier niet in de wachtkamer van de dokter, maar in de kerk. Maar is de kerk niet juist ook de plek waar we geholpen worden om onze moeiten en problemen en kwalen onder ogen te zien, er naar te kijken, eerlijk en kwetsbaar, en om dan vervolgens te luisteren naar wat de Bijbel erover te zeggen heeft? Zouden we ook niet de vraag eens kunnen overwegen of we niet gezonder zouden zijn en minder gestresst als we het evangelie van Jezus ons leven lieten beheersen en als

we zijn boodschap ook in de praktijk zouden brengen? Heel veel ziektes en kwalen zijn vandaag de dag stress-gerelateerd. Heeft de kerk daar misschien een boodschap aan? Is de kerk misschien óók een gezondheidscentrum?

In elk geval is Jezus óók een dokter. Zo noemt hij zichzelf (Marcus 2:17): ‘Gezonde mensen hebben geen dokter nodig, maar zieken wel.’ Jezus komt voor zieke mensen, iets preciezer: mensen die problemen ervaren en kwalen hebben en die behoefte hebben aan hulp en aan genezing. En ik denk dat in het hulpaanbod van het evangelie de vrede een geweldig krachtig medicijn is.

Want het gaat vandaag over dat derde woord van de negen die samen de vrucht van de Geest omschrijven. ‘Maar de vrucht van de Geest is liefde, vreugde en vrede...’. Wat is die vrede? Ik denk dat vrede minstens ook dit is: leven zonder stress. Dus dat maakt vrede tot een wel heel mooie eigenschap waar heel veel mensen naar verlangen in hun gestresseerde bestaan. Maar om wat meer recht te doen aan de brede Bijbelse betekenis van vrede wil ik vanmorgen proberen om vanuit drie kanten in beeld te krijgen wat die christelijke vrede is, als concretisering van de vrucht van de Geest.

Vrede is de vervulling van ons verlangen naar

- **verzoening** (temidden van conflict);
- **rust** (temidden van stress);
- **heelheid** (temidden van gefragmenteerdheid).

(2)

Vrede: verzoening ervaren temidden van conflict

We hebben niet alleen last van stress, we hebben ook last van conflicten, gebroken relaties, ruzies, onopgeloste vetes die maar doorwoekeren en ons ziek maken. Als Jezus vanmorgen tegen ons zegt ‘Mijn vrede geef ik jullie’ dan moeten we daar misschien wel in de eerste plaats aan denken. En misschien nog één stap dieper: we hebben ook een conflict met God.

De Bijbel zegt dat ons meest diepe probleem is dat we van nature met onze rug naar God toe staan. Of anders gezegd: de wereld was in het begin één, een paradijs, waar mensen en God samen wandelden in de tuin. In de verste verte geen conflict, alleen maar harmonie. Maar als we nu om ons heen kijken, zien we iets heel anders. We zien oorlogen, volken die elkaar naar het leven staan. We ervaren onveiligheid waardoor veiligheid een van de belangrijke politieke thema's van deze tijd is. En nog dichterbij huis: heel veel van ons kunnen zo de naam noemen van iemand met wie ze een conflict hebben, van iemand waarmee het contact is verbroken. Al onze agressie, al onze boosheid, al onze woede – het staat in schril contrast met de oorspronkelijke harmonie.

Het Bijbelse verhaal over die harmonie, het scheppingsverhaal, begint met deze woorden: ‘En God zei: er moet licht komen. En er was licht.’ En volgens mij kun je het ook zo samenvatten om het taalplaatje in één keer te zien: ‘En God zei: er moet vrede komen. En er was vrede.’ Want vrede is niet zozeer dat er géén oorlog is. Vrede is hoe God het samenleven tussen hem en mensen en tussen mensen onderling bedoeld heeft. Vrede is de sjalom van God: liefdevolle verhoudingen, oprechte verbondenheid, een stukje paradijs op aarde. Waar is dat paradijs gebleven?

Nu luisteren we naar de woorden van Jezus in Johannes 14. Die woorden staan in de hoofdstukken 14 tot 16 die bekend staan als de afscheidsgesprekken van Jezus. Hij staat op het punt om verraden te worden, gekruisigd en gedood om daarmee verzoening te bewerkstelligen in het conflict tussen God en mensen. Hij staat klaar om de kloof tussen de hemel en de aarde te overbruggen. Als Paulus daar later op terug kijkt, omschrijft hij het zo (Efeziërs 2:13-18):

Nu bent u, die eens ver weg was, in Christus Jezus dichtbij gekomen, door zijn bloed. Want hij is onze vrede, hij die met zijn dood de twee werelden één heeft gemaakt, de muur van vijandschap ertussen heeft afgebroken (...). Zo bracht hij vrede en verzoende hij door het kruis beide in één lichaam met God, door in zijn lichaam de vijandschap te doden. Vrede kwam hij verkondigen aan u die ver weg was en vrede aan hen die dichtbij waren: dankzij hem hebben wij allen door één Geest toegang tot de Vader.

Vrede als vrucht van de Geest is dus allereerst: verzoening, nieuwe verbondenheid met God, verbinding maken met mensen.

Verlangen naar vrede houdt in dat je de confrontatie aangaat met de boosheid en de agressie die in je is, dat je de confrontatie aangaat met de realiteit van conflicten en ruzies die er zijn in je leven, dat je ook de confrontatie aangaat met de vraag hoe goed het is tussen jou en God. En ik gebruik bewust dat woord confrontatie, hoewel dat een beetje op gespannen voet staat met het woord vrede. Maar we leven nu eenmaal in een wereld waarin vrede niet zonder meer voorhanden is, zoals in het paradijs, maar waar de vrede terugveroverd moet worden. Vrede is niet een woord waar je vrijblijvend hooggestemde gedachten over kunt koesteren. Vrede is de verzoening die er is dankzij Christus en die de heilige Geest aan ons wil uitdelen. Maar dan moeten onze handen wel opendoen...

(3)

Vrede: rust ervaren temidden van stress

Vrede ervaren we dus als onze verlangen naar verzoening wordt vervuld. Maar vrede is nog veel meer. Het tweede waar we bij stil staan is dat vrede ook de vervulling is van ons verlangen naar rust. Vaak is er zoveel onrust in ons, zoveel rusteloosheid. Ons innerlijk wordt gedomineerd door bezorgdheid en angst en gespannenheid. We ervaren veel stress en onbalans en ontevredenheid. Heeft het evangelie daar ook een boodschap aan? Of kunnen we met deze problemen alleen terecht in lifestylemagazines?

Ik maakte tijdens het voorbereiden van deze preek via een twitterberichtje even kennis met het Magazine Flow. Een collega-voorganger stelde deze vraag: 'Wat zijn de waarden van de huidige generatie?' En een andere twitteraar kwam met deze vier slogans van het Magazine Flow – 'Flow is een tijdschrift voor vrouwen die graag wat meer tijd voor zichzelf willen, die op zoek zijn naar authenticiteit en rust, die het leven net anders willen aanpakken en nuchtere en praktische oplossingen zoeken voor dat overvolle (maar leuke!) bestaan.' – 'Simplify your life. Feel connected. Live mindfully. Spoil yourself. '

Oftewel: 'Vereenvoudig je leven. Voel je verbonden. Leef bewust. Verwen jezelf.'

Ongetwijfeld levert het veel rust en ontspanning op als je volgens deze waarden gaat leven, maar op deze plek zou ik toch een radicaal andere suggestie willen doen als je ontevreden bent

met hoe het nu gaat, als je je opgejaagd en gestresst voelt. Deze suggestie: kom bij Jezus en laat hem tegen je zeggen: ‘Mijn vrede geef ik jou, zoals de wereld die niet geven kan.’

Jezus zet in deze uitspraak zijn vrede en de vrede van de wereld tegenover elkaar. Nu kan dat begrip wereld verschillende betekenissen hebben. Heel negatief: de boze en slechte wereld. Veel positiever, zoals we dat in die bekende Bijbeltekst tegenkomen: ‘God had de wereld zo lief dat hij zijn enige zoon heeft gegeven...’. En ik denk dat het Bijbelse woord ‘wereld’ vaak ook heel dicht aanligt tegen wat wij vandaag de ‘cultuur’ van onze samenleving zouden noemen, het patroon van de heersende waarden en normen waardoor we ons bewust of onbewust laten leiden. De ‘wereld’ kan zeker wel een bepaalde vorm van vrede en rust geven. Maar Jezus beweert dus dat hij een andere vrede te bieden heeft, een vrede die dieper gaat. Jezus verbindt dat ook met de Geest, belangrijk voor dit moment ook omdat het gaat over vrede als vrucht van de Geest (Johannes 14:26):

Later zal de pleitbezorger, de heilige Geest die de Vader jullie namens mij zal zenden, jullie alles duidelijk maken en alles in herinnering brengen wat ik tegen jullie gezegd heb.

De vrede die Jezus geeft heeft dus te maken met alles wat hij gezegd heeft. Heel zijn boodschap over het koninkrijk, over Gods verlangen naar een nieuwe wereld met nieuwe mensen, over geloof, hoop en liefde, over rust voor mensen die ongerust zijn en soms de moed verliezen, over troost en over vergeving en genezing – heel die boodschap komt mee als Jezus zegt: ‘Mijn vrede geef ik jou, zoals de wereld die niet geven kan.’ Dat klinkt ook mee als we daar nog een andere uitspraak van Jezus mee verbinden (Matteüs 11:28):

Kom naar mij, jullie die vermoeid zijn en onder lasten gebukt gaan, dan zal ik jullie rust geven. Neem mijn juk op je en leer van mij, want ik ben zachtmoedig en nederig van hart. Dan zullen jullie werkelijk rust vinden, want mijn juk is zacht en mijn last is licht.

Lieve mensen, durf het eens aan met Jezus als je vermoeid bent en rusteloos, gespannen en gestresst. Kies ervoor om tijd met hem door te brengen. Kom tot rust bij hem. ‘Feel connected.’

(4)

Vrede: heelheid ervaren temidden van gefragmenteerdheid

We doen nog één stapje in onze gezamenlijke ontdekkingen rond vrede. We hebben gezien dat vrede te maken heeft met het ervaren van verzoening temidden van conflict en met rust temidden van stress. Maar vrede heeft in de derde plaats ook te maken met het ervaren van heelheid temidden van gefragmenteerdheid. Het bijbelse sjalom heeft er ook mee te maken dat de dingen heel zijn. Sjalom staat tegenover chaos, tegen over een leven dat uiteengevallen is in fragmenten, allemaal losse stukjes en het lukt ons niet meer om de boel bij elkaar te houden.

Herkent u dat? Een leven in fragmenten? Je gaat het zien als je bijvoorbeeld ontdekt hoezeer onze cultuur erop gericht is om een scheiding aan te brengen tussen privé en publiek. We worstelen er vaak mee dat we ons in verschillende rollen verschillend moeten gedragen: bijvoorbeeld als moeder in het gezin, als vrouw van je man, als dochter van je ouders, als leidinggevende op je werk, als gezellige vriendin van je vriendinnen, als gelovige. Onze identiteit is in vele stukjes uit elkaar gevallen. We ervaren soms een scheiding tussen de wereld van de

zondag en maandag, tussen de wereld van onze baan en de wereld thuis, de wereld van ons verleden en van ons heden, de wereld van de wetenschap en de wereld van geloof, de wereld van mijn ik en de wereld van het ons.

Hoe vind je temidden van die chaotische wirwar, temidden van zoveel onverbondenheid een centrum, een soort middenstip van waaruit je heel je leven kunt beleven en telkens opnieuw op weg kunt gaan?

Jezus zegt: 'Mijn vrede geef ik je.' Ik geloof dat zijn vrede de heelheid is waar we naar hunkeren. Jezus als de middenstip van ons leven. Waar je steeds naar terug kunt gaan om het hem weer te horen zeggen: 'Mijn vrede geef ik je, zoals de wereld je die niet geven kan.' Dit is Jezus' antwoord op onze hunkering naar heelheid, Jezus' antwoord als we al die mozaïeksteentjes van ons leven bij elkaar proberen te leggen en er maar geen geheel meer van kunnen maken.

(5)

Zo komt het allemaal hier op neer: als we vragen naar verzoening, als we reiken naar rust, als we hunkeren naar heelheid – kortom: als wij verlangen naar vrede – komt Jezus naar ons toe en zegt: 'Mijn vrede geef ik jullie.' Dat zegt Jezus later nog en keer, in Johannes 20 lezen we dat:

'Ik wens jullie vrede!' Nog eens zei Jezus: 'Ik wens jullie vrede! Zoals de Vader mij heeft uitgezonden, zo zend ik jullie uit.' Na deze woorden blies hij over hen heen en zei: 'Ontvang de heilige Geest.'

De vraag is nu vooral: komen wij ook naar hem toe? Of nemen we genoeg met de vrede die de wereld ons geeft?

We oefenen ons vanmorgen in het naar Jezus toekomen om te ervaren dat hij de vredevorst is als we het Avondmaal vieren. Dat is een statement. Straks naar voren komen en aan tafel gaan zitten en een stukje brood eten en een slokje wijn drinken is een statement: ik zoek de vrede van Jezus. Ik zoek zijn verzoening, zijn rust, zijn heelheid. Ik zoek de vrede van Jezus...

(6)

De tafel van de Heer is de plek waar we de vrede van Jezus ontvangen en waar Jezus tegelijk tegen ons zegt: laat mijn vrede in je hart heersen en wees zelf ook een vredestichter. We ontvangen hier dus vrede en we worden geroepen om die vrede uit te delen. Hoe kunnen we ons daarin nu oefenen? Drie oefeningen in vrede reik ik aan. Eigenlijk is het één oefening die je met drie Bijbelse beloften rond vrede in de praktijk kunt brengen.

De oefening

1. Lees de belofte, overdenk die
2. Wees stil, kom op adem
3. Bid, vraag om vrede
4. Neem je voor een vredestichter te zijn

1 Belofte van vrede: Jesaja 9:6

Groot is zijn heerschappij,
aan de **vrede** zal geen einde komen.

2 Belofte van vrede: Jesaja 26:3

De standvastige is veilig bij u,
vrede is er voor wie op u vertrouwt.

3 Belofte van vrede: Jesaja 32:18

Mijn volk zal wonen in een oase van **vrede**,
een veilige woonplaats, een oord van ongestoorde rust.

Handreiking voor de liturgie

Psalm 122:1,3

Gebed

Kerkboek Gezang 64:1,2,3,4

Schriftlezing: Johannes 14:23-31

Psalm 84:2

Preek

Gebed

Liedboek voor de Kerken 285:3,4

De weg van Gods woorden: Psalm 119:151-152, 159-160, 161-162, 165-166

Psalm 119:62

Voorbeden

Collecte

Psalm 89:6,7